

LANDSKAPSSTYRELSENS MEDDELANDE
till Landstinget angående sättet
för val av riksdagsman för Åland.

I anledning av motion i ärendet hemställde landstinget den 18 april 1977 hos landskapsstyrelsen om vidtagande av en utredning för fastställande av ändamålsenligheten av en ändring av bestämmelserna beträffande val av riksdagsman för Åland. På grund härav lät landskapsstyrelsen frågan utredas av en kommitté. På basen av utredningen lämnade landskapsstyrelsen ett meddelande till landstinget (med.nr 1/1977-78), vari landskapsstyrelsen framförde som sin uppfattning att valsystemet borde ändras bl.a. så att möjligheter till valförbund mellan de olika kandidaterna skulle finnas samt att det vore att föredra att ändringen anhängiggjordes i riksdagen i form av en regeringsproposition.

Efter det landstinget uttalat stöd för de uppfattningar landskapsstyrelsen framfört anhöll landskapsstyrelsen hos justitieministeriet om utarbetande av ett förslag till regeringsproposition i ärendet. Justitieministeriet lät härefter utarbeta ett utkast till proposition (utkast 15.1.1980), vilket tillställdes landskapsstyrelsen för yttrande. Landskapsstyrelsen framförde vissa anmärkningar mot utkastet, varefter ett nytt utkast (utkast 15.2.1981) där de framställda anmärkningarna i viss mån beaktats tillställdes landskapsstyrelsen. Tillika anhölls att landstingets ställningstagande till utkastet skulle inhämtas.

På grund av det anförda har landskapsstyrelsen ansett det föreligga skäl att åter lämna ett meddelande till landstinget i förevarande ärende. För egen del finner landskapsstyrelsen att det utkast till lagändring som f.n. är aktuellt kan omfattas men att det vore önskvärt att alla de anmärkningar som landskapsstyrelsen framställt skulle beaktas.

Till förevarande meddelande har som bilagor fogats propositionsutkasterna 15.1.1980 och 15.2.1981 samt i avskrifter landskapsstyrelsens skrivelse till justitieministeriet 1980-03-14 och justitieministeriets skrivelse till landskapsstyrelsen 24.2.1981 (Bilagor 1-4).

Mariehamn den 28 april 1981.

L a n t r å d

Lagberedningschef

Folke Woivalin

Christer Jansson.

Skast 15.1.1980

Regeringens proposition till Riksdagen med
förslag till justering av vallagstiftningen.

ALLMÄN MOTIVERING.

I propositionen ingår en ändring, som gäller valsättet för val av riksdagsman och elektor och suppleant för dessa inom landskapet Ålands valkrets i statliga val. I landskapet Ålands valkrets väljs till riksdagsman och elektor den kandidat, som erhållit de flesta rösterna och suppleant blir den person som på samma kandidatlista upptagits som suppleant. I enlighet med den framställning som Ålands landsting gjorde år 1978 föreslås en övergång till ett delvis proportionellt valsätt inom landskapet Ålands valkrets. Valmansföreningarna skulle var för sig uppställa en kandidat och därefter kunde de ansluta sig till en gemensam lista, på vilken kunde uppställas högst fyra kandidater. Den gemensamma lista eller, om gemensam lista icke föreligger, den kandidat, som erhållit de flesta rösterna, skulle tilldelas riksdags- eller elektorsmandatet. Inom den gemensamma listan skulle den kandidat, som erhållit det största röstetalet, bli vald och den kandidat, som erhållit det näststörsta röstetalet skulle bli suppleant. Valresultatet skulle sålunda räknas på enahanda sätt som i övrigt i riket är gällande beträffande valmansföreningar och gemensamma listor.

Reformen kunde tillämpas på val, som förrättas efter 1.9.1981, förutsatt att lagändringarna godkänns inom förloppet av år 1980.

DETALJERAD MOTIVERING.

1. Lagen om riksdagsmannaval

2 §. Stadgandet om fördelningen mellan valkretsarna av mandaten för riksdagsmännen bör i fråga om ordalydelsen justeras, emedan en övergång till delvis proportionellt valsätt inom landskapet Ålands valkrets föreslås och då enligt förslaget om uppgörande av vallängder vallängderna för röstningsområdena icke längre i alla fall skulle basera sig på den mantalsskrivning, som skett året före valåret. Några egentliga sakliga ändringar föreslås icke i 2 §.

31 f §. Enligt 1 § 2 mom. lagen om riksdagsmannaval väljs i landskapet Ålands valkrets en riksdagsman. Valet är majoritetsval. Vald blir den kandidat som erhållit de flesta rösterna och den som är upptagen på samma kandidatlista som suppleant blir den valdes suppleant. Valsättet medför att det inom landskapet Ålands valkrets förekommer få kandidater. Varje politiska gruppering uppställer endast en kandidat för att undvika att rösterna går i sär. Valsättet leder även till att understödet för suppleanten för den invalda egentligen icke kunnat mätas i valet. Närmast på grund av dessa av Ålands landskapsstyrelse nämnda skäl har landskapsstyrelsen i enlighet med Ålands landstings beslut gjort framställning om att man skulle övergå till ett delvis proportionellt valsätt inom landskapet Ålands valkrets.

Paragrafen 31 f i förslaget är avfattad utgående från sagda synpunkter. Bildandet av valmansföreningar komme att ske på samma sätt som enligt gällande stadganden. En olikhet skulle likväl vara, att suppleanten icke längre skulle nämnas i kandidatlistan. Två eller flera valmansföreningar skulle ha rätt att bilda en gemensam lista. Antalet kandidater på en gemensam lista skulle få uppgå till högst fyra. I övrigt skulle om bildande av gemensam lista och om anmälan av sådan till valkretsens centralnämnd i tillämpliga delar gälla

vad i 31 b - 31 e §§ är stadgat. Sålunda skulle bl.a. i sammanställningen av kandidatlistorna de gemensamma listorna förse med bokstavsbeteckningar.

Inom landskapet Ålands valkrets skulle i allmänhet samma stadganden som gäller i det övriga riket beträffande valmansföreningar och gemensamma listor lända till efterrättelse. Det har likväl ansetts lämpligt, att antalet kandidater på en gemensam lista uppgår till högst fyra. Valresultatet skulle räknas på samma sätt som i övriga delar av riket. Samtliga röster, som kandidaterna på en gemensam lista erhållit, skulle räknas samman. Det sammanlagda antalet röster skulle inom den gemensamma listan utgöra jämförelsetalet för den kandidat, som erhållit de flesta rösterna. Jämförelsetalet för kandidat, som icke skulle tillhöra gemensam lista, skulle vara det röstetal denne erhållit. Den kandidat som erhållit det största jämförelsetalet skulle bli vald. Även suppleanten skulle bestämmas på samma sätt som i riket i övrigt. Ett ändringsförslag härom ingår nedan i 88 §. De föreslagna ändringarna skulle medföra en övergång till delvis proportionellt valsätt inom landskapet Ålands valkrets.

44 §. Paragrafens andra mening kan slopas, emedan det enligt förslaget rörande 31 f § icke längre inom landskapet Ålands valkrets skulle på kandidatlistorna nämnas suppleanter.

62 §. Enligt den föreslagna ändringen av 31 f § röstar röstberättigad inom landskapet Ålands valkrets på samma sätt som i riket i övrigt. Specialstadgandet i 62 § är således icke längre behövt.

88 §. Paragrafen bör ändras på grund av den föreslagna ändringen i 31 f § angående valsättet för riksdagsmannen och dennes suppleant, vilka väljs i landskapet Ålands valkrets. Eftersom även i landskapet Ålands valkrets suppleanten för riksdagsmannen skulle bestämmas på samma sätt som i övriga delar av riket, kan paragrafens undantagsstadganden

rörande Åland slopas. Detta innebär att paragrafens 1 mom. ändras och 4 mom. upphävs.

2. Lagen om val av elektorer för valet av republikens president.

3 §. Såsom det i den allmänna motiveringen har konstaterats, föreslås det att valsättet för val av riksdagsman och dennes suppleant samt på motsvarande sätt för val av elektor för val av republikens president och dennes suppleant ändras till delvis proportionellt. Valen skulle i båda fallen för- rättas på samma sätt. Därför bör 3 § 2 mom. ändras.

4 §. Paragrafens ordalydelse föreslås ändrad såväl på grund av de ovan under 3 § som under 2 § lagen om riksdagsmannaval nämnda skälen.

12 §. Det hänvisande stadgandet i 12 § 1 mom. angående uppställande av kandidater och om valförbund bör ändras och kompletteras med en hänvisning till 31 f § lagen om riksdagsmannaval, eftersom valmansföreningar och gemensamma listor kan bildas endast i landskapet Ålands valkrets, och till 106 § 2 mom., där det stadgas om fastställande av formulär för de blanketter som är erforderliga vid uppställande av kandidater.

3. Stadganden.

Lagen om riksdagsmannaval

Gällande lag.

2 §.

Fördelningen mellan valkretsarna av mandaten för de riksdagsmän, som skall väljas genom proportionella val, verkställs enligt den

Förslag.

2 §.

Fördelningen mellan valkretsarna av mandaten för riksdagsmännen, utom i landskapet Ålands valkrets, verkställs enligt mantalskrivningen för året före val-

mantalsskrivning som ligger till grund för vallängderna för röstningsområdena i valet. Fördelningen verkställs av statsrådet i god tid före varje val genom beslut, som publiceras i författningssamlingen.

året. Fördelningen verkställs av statsrådet i god tid före varje val genom beslut, som publiceras i författningssamlingen.

31 f §.

Inom landskapet Ålands valkrets äger valmansförening, som för visst riksdagsmannaval bildats av minst 30 valberättigade i valkretsen, rätt att uppställa en kandidat till riksdagen och en suppleant för honom.

I övrigt gäller för bildande av ovan i 1 mom. avsedd valmansförening och ansökan om offentliggörande av dess kandidatlista i tillämpliga delar vad i 31 b - 31 d §§ är stadgat.

44 §.

I landskapet Ålands valkrets iakttages i tillämpliga delar vad om valkretscentralnämnds förberedande åtgärder ovan är stadgat.

31 f §.

Inom landskapet Ålands valkrets äger valmansförening, som för visst riksdagsmannaval bildats av minst 30 valberättigade i valkretsen, rätt att uppställa en kandidat till riksdagen.

Två eller flera valmansföreningar har rätt att inlämna gemensam lista. På gemensam lista får uppställas högst fyra kandidater.

I övrigt gäller för bildande av valmansförening och ansökan om offentliggörande av dess kandidatlista samt om bildande av gemensam lista i landskapet Ålands valkrets i tillämpliga delar vad i 31 b - 31 e §§ är stadgat.

44 §.

I landskapet Ålands valkrets iakttages i tillämpliga delar vad om valkretscentralnämnds förberedande åtgärder ovan är stadgat.

I den slutliga sammanställ-
ningen av kandidatlistorna
skall nämnas såväl kandidat-
ens som suppleantens namn och
högst två uttryck för deras titel,
yrke eller syssla samt deras
hemort.

62 §.

I landskapet Ålands valkrets
röstar varje röstberättigad på
en kandidat till riksdagen och
på en och samma kandidatlista
upptagen person till dennes
suppleant. I övrigt gäller om
riksdagsmannaval i landskapet
Åland i tillämpliga delar vad
i denna lag stadgas.

88 §.

Suppleant för riksdagsman be-
stämnes, utom i landskapet
Ålands valkrets, sålunda, att
suppleant blir den första icke
valda kandidaten i det parti..

62 §.

(Upphäves)

88 §.

Suppleant för riksdagsman be-
stämnes sålunda, att suppleant
blir den första icke valda
kandidaten i det parti eller,
då valförbund bildats, den
första

Lagen om val av elektor för valet av republikens president

3 §.

I landskapet Ålands valkrets
väljes en elektor och en supp-
leant för honom på sätt som
är stadgat för val av riksdags
man och suppleant för honom.

3 §.

I landskapet Ålands valkrets
väljes en elektor på sätt som
är stadgat för val av riks-
dagsman i landskapet Ålands
valkrets.

4 §.

Fördelningen av mandaten för
elektorer, vilka väljes genom
proportionella val, mellan de
skilda valkretsarna verkställs
enligt den mantalsskrivning
som ligger till grund för
vallängderna för röstningsom-
rådena i valen. Fördelningen
verkställs av statsrådet i
god tid före elektorsvalet
genom beslut, som publiceras
i författningssamlingen.

12 §.

Angående uppställande av
kandidater och om valförbund
vid elektorsval gäller vad
i 3 kap. och 105 § lagen
om riksdagsmannaval är
stadgat.

-----

4 §.

Fördelningen av mandaten för
elektorerna, utom i landskapet
Ålands valkrets, verkställs
enligt mantalsskrivningen för
året före valåret. Fördelningen
verkställs av statsrådet i
god tid före elektorsvalet ge-
nom beslut, som publiceras i
författningssamlingen.

12 §.

Angående uppställande av
kandidater vid elektorsval
gäller vad i 3 kap., 31 f
och 105 §§ samt 106 § 2 mom.
lagen om riksdagsmannaval är
stadgat.

ÅLANDS LANDSKAPSSTYRELSE

Bilaga 2.

Nr 23 Lag
Mariehamn 1980-03-14
Hänvisning Er skrivelse 30.1.1980 nr 26/42/78
Arende Yttrande över propositionsutkast

Justitieministeriet
Box 305
00 171 HELSINGFORS 17

I anledning av Ministeriets anhållan om yttrande över utkast till proposition rörande ändring av reglerna beträffande val av riksdagsman i landskapet Ålands valkrets har landskapsstyrelsen härmed äran anföra följande.

Landskapsstyrelsen förordar förslaget med följande anmärkningar:

1. Förslaget att flera valmansföreningar bildar ett slags valförbund ("gemensam lista") förefaller leda till onödiga omgångar. Enligt landskapsstyrelsens uppfattning vore det enklast att som f.n. inte tillåta några valförbund men medge att valmansförening på sin lista uppställer t.ex. högst fyra kandidater, varvid för varje kandidat skulle krävas 30 namnunderskrifter; uppställs fyra kandidater skulle valmansföreningen således bestå av minst 120 personer.

2. Förslaget beaktar inte den situationen att antalet kandidater är så få att suppleant inte finns att tillgå om den som valts till riksdagsman eller inträtt som suppleant för denne avgår från riksdagen. Situationen är möjligen inte helt osannolik för Åländska förhållanden. Förhållandet är å andra sidan detsamma enligt den gällande lagen. En möjlighet att lösa problemet vore att införa regler om fyllnadsval.

Kan de framförda anmärkningarna av någon orsak inte beaktas,

godtar landskapsstyrelsen för sin del propositionsutkastet i föreliggande form.

L a n t r å d

Folke Woivalin

Lagberedningschef

Christer Jansson

JUSTITIEMINISTERIET

B-D N:o	2044	21	1977
Ank.	13	16	82

Helsingfors 24.2.1981

Nr 2609/42/78 OM
Hänv.

Vide

Ålands landskapsstyrelse

Lagb

Ärende

Justitieministeriet har på basen av den framställning Ålands landsting gjorde år 1978 färdigställt en ändring av lagen om riksdagsmannaval sålunda, att man inom landskapet Ålands valkrets delvis skulle övergå till proportionellt valsätt. Utkastet har diskuterats med Ålands landskapsstyrelse.

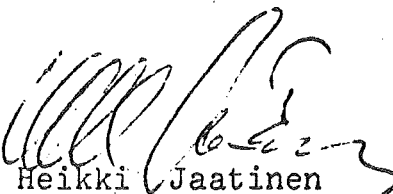
Justitieministeriet finner det viktigt, att Ålands landsting ännu skulle ta ställning till utkastet. Med anledning därav anhåller justitieministeriet högaktningsfullt, att Ålands landskapsstyrelse skulle inbegära Ålands landstings ställningstagande till bifogade förslag, enligt vilket ett delvis proportionellt valsätt skulle införas inom landskapet Ålands valkrets.

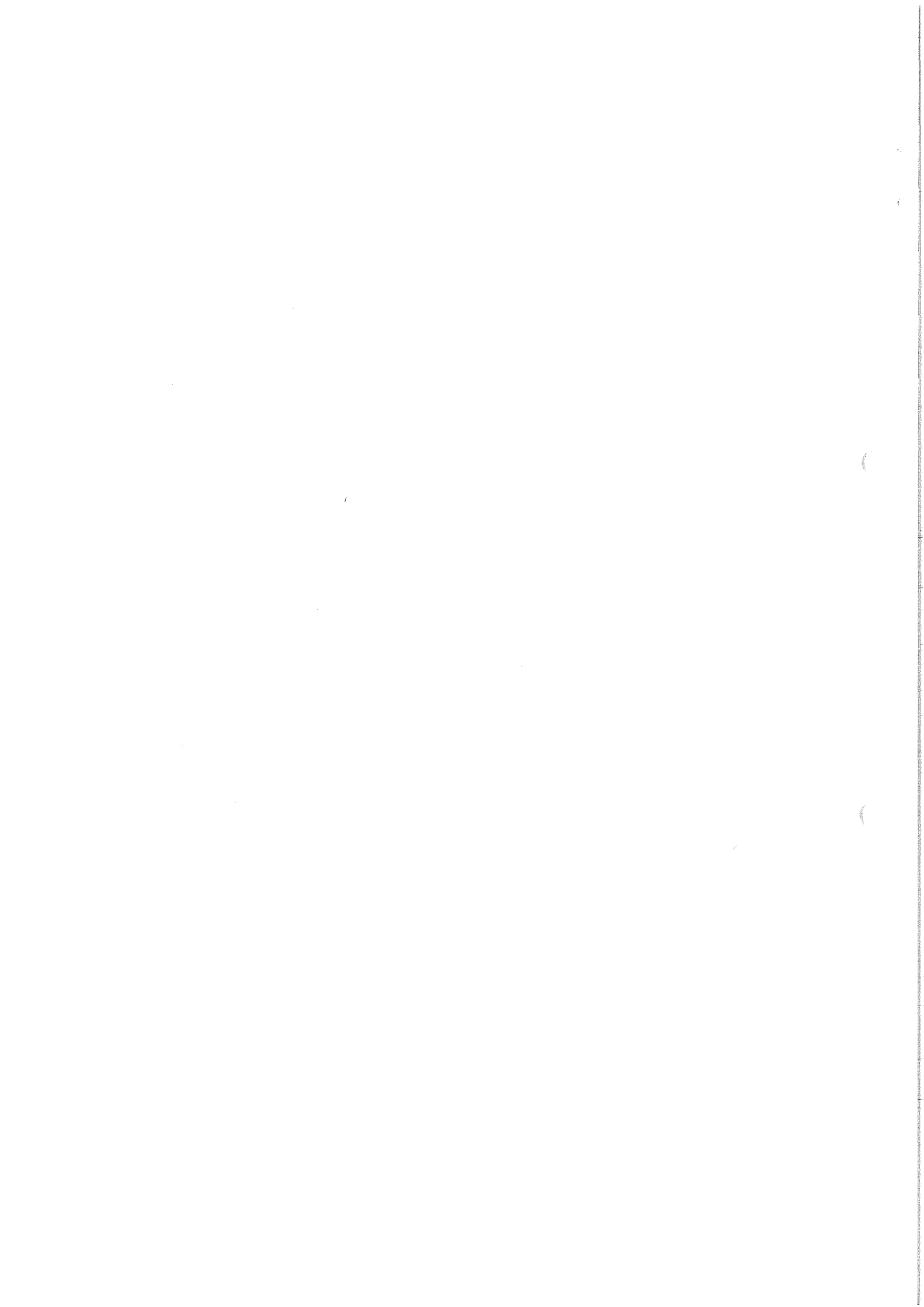
Ytterligare uppgifter erhålles vid behov av lagstiftningsrådet Lauri Tarasti, tel. 90-160 2677.

Justitieminister

Christoffer Taxell

Regeringsråd

Heikki Jaatinen

Utkast
15.2.1981

Bilaga 4.

Lagen om riksdagsmannaval

31 f § (ändring)

Inom landskapet Ålands valkrets äger valmansförening, som för visst riksdagsmannaval bildats av minst 30 röstberättigade i valkretsen, rätt att uppställa en kandidat till riksdagen.

Två eller flera valmansföreningar har rätt att inlämna gemensam lista. Kandidaterna på den gemensamma listan får vara högst fyra.

I övrigt gäller inom landskapet Ålands valkrets beträffande bildande av valmansförening och ansökan om offentliggörande av dess kandidatlista samt om bildande av gemensam lista och avgivande av anmälan om gemensam lista i tillämpliga delar vad i 31 b - 31 e §§ är stadgat.

44 § (ändring)

I landskapet Ålands valkrets iakttages i tillämpliga delar vad om valkretscentralnämnds förberedande åtgärder ovan är stadgat.

62 § (upphävs)

88 § 1 och 4 mom. (ändring)

Suppleant för riksdagsman bestämmes sålunda, att suppleant blir den första icke valda kandidaten i det parti eller, då valförbund bildats, den första icke valda kandidaten inom det valförbund som den valde tillhörde.

Blir i landskapet Ålands valkrets riksdagsmans mandat ledigt och finns det ingen i 1 eller 2 mom. avsedd suppleant, skall nytt riksdagsmannaval omedelbart förrättas i valkretsen. Tiden

för valet bestämmes och kungöres av länsstyrelsen. Förhandsröstning sker endast i landskapet Ålands valkrets.

Lagen om val av elektor för valet av republikens president

3 § 2 mom. (ändring)

I landskapet Ålands valkrets väljas en elektor på sätt som är stadgat för val av riksdagsman i landskapet Ålands valkrets.

Motivering

Lagen om riksdagsmannaval

31 f §. Enligt 1 § 2 mom. lagen om riksdagsmannaval väljs en riksdagsman i landskapet Ålands valkrets. Valet är här ett majoritetsval. Den kandidat som har fått de flesta rösterna blir vald och den suppleant som finns upptagen på samma kandidatlista blir dennes suppleant. Valsättet medför att antalet kandidater i landskapet Ålands valkrets är litet. Varje politisk gruppering uppställer endast en kandidat för att rösterna inte skall splittras. Av valsättet följer också att understödet för den suppleant som blir vald inte i egentlig mening har mätts vid valen. Främst med angivande av dessa skäl har Ålands landskapsstyrelse i överensstämmelse med landstings beslut föreslagit att ett proportionellt valsätt delvis skall införas inom landskapet Ålands valkrets.

Den föreslagna 31 f § har skrivits i överensstämmelse med ovan anförda synpunkter. Grundandet av valmansföreningar skulle ske i enlighet med gällande stadganden. Den skillnaden skulle emellertid förekomma att ingen suppleant längre vore nämnd i kandidatlistan. Två eller flera valmansföreningar skulle ha rätt att göra upp en gemensam lista. En gemensam lista finge uppta högst fyra kandidater. I övrigt skulle i fråga om uppgörande av gemensam lista och anmälan därom till valkretsens centralnämnd det som är stadgat i 31 b - 31 e §§ gälla i tillämpliga delar. Därför skulle bl.a. de gemensamma listorna anges med bokstavsbezeichnung i sammanställningen av kandidatlistorna.

Samma stadganden om valmansföreningar och gemensamma listor som gäller på andra håll i riket skulle i regel komma att tillämpas inom landskapet Ålands valkrets. Fyra kandidater har emellertid ansetts vara ett lämpligt maximiantal för en gemensam lista. Valresultatet skulle räknas ut på samma sätt som på andra håll i riket. De röster som har tillfallit samtliga kandidater på varje gemensam lista skulle räknas samman.

Summan skulle utgöra jämförelsetal för den kandidat som har fått det största antalet röster inom den gemensamma listan. Det antal röster som har tillfallit kandidat, som inte är upptagen på en gemensam lista, skulle utgöra hans jämförelsetal. Den kandidat som har fått det största jämförelsetalet skulle förklaras vald. Även suppleant skulle utses på samma sätt som på andra håll i riket. Ett ändringsförslag med detta syfte ingår i 88 § nedan. De föreslagna ändringarna skulle innebära att ett proportionellt valsätt delvis införs inom landskapet Ålands valkrets.

44 §. Paragrafens andra mening kan uteslutas, emedan omnämmande av suppleant inte längre enligt förslaget om en 31 f § skulle upptas i kandidatlistorna inom landskapet Ålands valkrets.

62 §. Genom den föreslagna ändringen av 31 f § skulle röstberättigad inom landskapet Ålands valkrets rösta på samma sätt som på andra håll inom riket. Specialstadgandet i 62 § skulle därför längre behövas.

88 §. Denna paragraf bör ändras på grund av att sättet för val av den riksdagsman som väljs i landskapet Ålands valkrets och hans suppleant föreslås ändrad i 31 f §. Suppleant för riksdagsman föreslås också i landskapet Ålands valkrets bestämd på samma sätt som annanstans i riket. Detta innebär att paragrafens 1 mom. bör ändras. I landskapets Ålands valkrets är det undantagsvis fortfarande möjligt, att [det finns ingen] suppleant, när riksdagsmans mandat blir ledigt. Därför föreslås, att paragrafens 4 mom. om förrättande av nya val bibehållas med justering till sin ordalydelse. Vid nya val skulle förhandsröstningen ske endast i landskapet Ålands valkrets.

Lagen om val av elektor för valet av republikens president
3 §. Såsom i den allmänna motiveringen har anförts föreslås att sättet för val av den riksdagsman som skall väljas i land-

skapet Ålands valkrets och hans suppleant samt på enahanda sätt också sättet för val av elektor för valet av republikens president och suppleant för denna elektor i nämnda valkrets ändras så, att det blir delvis proportionellt. Båda valen skulle för rättas på samma sätt. Fördenskull bör 3 § 2 mom. ändras.

